

Zelja je Leksikografskoga zavoda da ovaj Atlas svijeta, izrađen u kartografskom odjeljenju Zavoda, postane informativnim i pouzdanim geografskim i geografsko-političkim vodičem, u vremenu kada se politička slika zemlje mijenja pred našim očima, tako reći, iz dana u dan. Danas, kada se lome svi elementi kapitalističke ekonomike, kada se poslije katastrofe Drugoga svjetskog rata na političkoj pozornici svijeta javlja socijalizam u obliku državne organizirane snage u mnogim evropskim i mnogim do jučer još kolonijalnim zemljama Azije i Afrike, potreba je za ovom vrstom geografskog i političkog priručnika nepobitna.

Brzina saobraćajnih sredstava smanjila je geografsku izolaciju pojedinih predjela, zemalja i kontinenata na nekoliko sati razmaka: zemaljska lopta pretvara se u nedjeljivu ekonomsku, političku i geografsku cjelinu, a dalekosežna otkrića međunarodnih razmjera u raznim naučnim oblastima, suvremena telekomunikaciona sredstva radija, televizije i filma povezuju nas s raznim i mnogobrojnim političkim i kulturnim zbivanjima po svima meridijanima i paralelama istodobno pa je danas, više no ikad u prošlosti, potrebno poznavanje čitave Zemlje kao političke i kulturne pozornice na kojoj se rješava sudbina svega što su čovjeku namrla pokoljenja i što on danas stvara kao svjedočanstvo svoje visoke tehničke i moralne svijesti. Polazeći od pretpostavke da je potreba za ovom vrstom geografsko-političkog i geografskog priručnika očigledna, Leksikografski zavod izradio je ovaj Atlas svijeta koji se obradom i tehničkom opremom znatno razlikuje od dosad kod nas uobičajenih izdanja.

U prvom, uvodnom, dijelu prikazuju se ukratko postanak i priroda Svemira, zvijezde, zvjezdani sistemi, galaksije, vangelaktičke maglice, Sunčev sistem, napose Zemlja i najvažnija njezina gibanja, Mjesec, pomrčine Sunca i Mjeseca, struktura Zemlje i formiranje njene površine, mora i atmosfere.

U drugom dijelu prikazuje se statistički svjetska proizvodnja u tablicama i skicama. Pri sastavljanju tablica svi su podaci svedeni na isto vrijeme; zbog toga se neki podaci u tablicama ne slažu s novijim podacima navedenim u opisu pojedinih država.

U trećem dijelu prikazana je Organizacija Ujedinjenih Naroda, a zatim se iscrpno daju statistički, geografski i ekonomski podaci o FNR Jugoslaviji.

U četvrtom dijelu prikazane su ukratko sve ostale države i teritoriji svijeta poredani alfabetskim redom, po shemi: geografski prikaz (građa i reljef, klima, vode, biljni pokrov), podaci o stanovništvu, političko i državno uređenje, administrativna podjela u tablicama, šef države, glavni grad, privreda, trgovina, saobraćaj i novac.

Peti i glavni dio Atlasa sastoji se od 200 stranica geografskih karata u 12 do 18 boja; od toga 90 fizičkih, 7 političkih i 57 primijenjenih karata s tablicama zastava najvažnijih država i teritorija s kartom službenih vremena.

Na kraju knjige je sadržaj tekstovnog dijela Atlasa i indeks svih geografskih naziva na kartama. Indeks sadržava oko 51 000 geografskih naziva.

Danas kad se, osobito na afričkom kontinentu, događaju vrlo značajne i brze promjene, nije uvijek bilo tehnički moguće ucrtati u geografske karte posljednje odraze tih promjena. Pa ipak i tu Atlas prikazuje stanje granica svih novih država u 1961. godini.

Izmjene naziva i političke promjene koje su izvršene u posljednja tri mjeseca nisu se zbog dugotrajnog štampanja mogle unijeti u karte. Ostao je, npr., naziv Ujedinjena Arapska Republika na karti Sirije, nisu se mogle unijeti zastave novih nezavisnih država Tanganjike, Sijere Leone, Sirije i Mauretanije ni novo stanje u Indiji nakon oslobođenja portugalskih posjeda Gôe, Damaua i Diua.

Pisanje stranih naziva činilo je redakciji Atlasa velike teškoće. Pri tom radu ona se pridržavala ovih načela: svi nazivi kontinenata, oceana, velikih jezera, mora, velikih otoka i poznatijih gorja pisani su onako kako je u nas odavna uobičajeno, npr. Grenland (umjesto Grønland), Korzika (umjesto Corse), Rajna (umjesto Rhein,

Rhin) itd. Na isti način pisani su i nazivi gradova koji su u nas već davno odomaćeni; u zgradama je ipak upisan i naziv kako ga piše narod kome grad pripada, npr. Beč (Wien), Carigrad (Istanbul), Varšava (Warszawa) itd. U slavenskih naroda koji se ne služe latinicom, geografski su nazivi transliterirani; pojedina slova transkribirana su na ovaj način: щ = ruski šč, bugarski št, ы = y, ю = ju, я = ja, ѣ = j itd. Umekšanje u ruskom jeziku označeno je apostrofom, npr. Казанъ Kazan', itd. Poljski, češki i slovački nazivi pisani su onako kako ih pišu ti narodi, npr. Łódź, Plzeň, Nové Zámky itd. Arapski, kineski, japanski i dr. geografski nazivi upisani su latiničkom grafijom koja se nalazi na poštanskim žigovima (npr. Tunis, Shanghai, Tokyo, Tehran itd.). U novooslobodenim afričkim zemljama zadržani su još stari nazivi jer se njima te zemlje služe u međunarodnoj korespondenciji i trgovini; samo neki nazivi upisani su i u transliteriranom obliku, npr. Port Said (Bur Sa'id), Aleksandrija (Al Iskandariya), Suez (El Suweis) itd. Sva ostala imena prenesena su onako kako se pišu u dotičnim zemljama, npr. Færøerne, København, Bruxelles, München, Eskişehir, Ancona itd. Nazivi gradova koji su bili promijenjeni u novembru i decembru 1961 nisu se mogli na kartama ispraviti jer je najveći dio karata već bio odštampan. U tekstu i u alfabetskom indeksu novi nazivi dani su u zgradama, npr. Sztalinváros (Dunaujváros), Staljingrad (Volgograd), Stalinabad (Dušanbe), Stalinsk (Novokuzneck) itd.

Ekonomsko-statistički podaci u tekstu i tablicama sastavljeni su prema najnovijim izvorima. Podaci za FNRJ odnose se na godinu 1960, a sastavljeni su prema *Statističkom godišnjaku FNRJ* za 1961 god. i biltenima Saveznog Zavoda za Statistiku. Podaci o trgovačkoj mornarici sastavljeni su prema listi *Lloyd's Register of Shipping* za 1960, a ostali podaci prema najnovijim monografijama, biltenima, statističkim godišnjacima raznih država, najčešće prema *Godišnjaku Ujedinjenih Naroda* za 1960 i godišnjacima *The Statesman's Yearbook*, London 1961 i *Calendario Atlante de Agostini*, Novara 1961.

Geografske karte su originalne konstrukcije, izrađene u Leksikografskom zavodu prema najnovijim kartama pojedinih država i prema sekcijama *Geografskog Instituta Jugoslavenske Narodne Armije*. Karte su izrađene u tehnici obojene hipsometrijske skale sa sjenčanjem. Nastojalo se da one ne budu prenatrpene i nečitke, pa stoga su upisana samo veća naselja, a od manjih najvažnija. Područja od naročitog interesa ili važnosti prikazana su na posebnim planovima krupnijeg mjerila, umetnutim uz rubove glavnih karata. Sve karte i planove konstruirali su, nacrtali i reproducirali naši stručnjaci, a odštampane su bojama i na papiru domaće proizvodnje.

Leksikografski Zavod FNRJ